

**ETNOSPORT MUHITIDA MOTIVATSIYA VA IJODIY FAOLLIKNING
PSIXOLOGIK OMILLARI**

**PSYCHOLOGICAL FACTORS OF MOTIVATION AND CREATIVE ACTIVITY
IN THE ETHNOSPORT ENVIRONMENT**

**ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ МОТИВАЦИИ И ТВОРЧЕСКОЙ
АКТИВНОСТИ В СРЕДЕ ЭТНОСПОРТА**

Kurbonova Shaxnoza Nimadovna

*Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini
oshirish instituti Farg'ona filiali dotsent vazifasini bajaruvchi*

Annotatsiya Mazkur maqolada etnosport muhitida shaxs motivatsiyasi va ijodiy faolligining shakllanishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilindi. Etnosport faoliyati milliy qadriyatlar, madaniy identifikatsiya va ijtimoiy tajribani uzatish vositasi sifatida insonning ichki motivatsiyasini kuchaytiruvchi muhim omil ekanligi asoslab berildi. Tadqiqotda motivatsion ehtiyojlar, emotsional holat, ijtimoiy muhit, an'anaviy qadriyatlar hamda ijodiy o'zini namoyon qilish jarayonlari o'rganildi. Natijalar etnosport faoliyati yoshlarning psixologik rivojlanishi, kreativ tafakkuri va ijtimoiy faolligini oshirishda samarali pedagogik-psixologik vosita ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: etnosport, motivatsiya, ijodiy faollik, psixologik omillar, milliy qadriyatlar, shaxs rivoji, kreativlik.

Аннотация В данной статье научно-теоретически проанализированы психологические факторы, влияющие на формирование мотивации и творческой активности личности в среде этноспорта. Обосновано, что этносport выступает важным фактором усиления внутренней мотивации человека как средство передачи национальных ценностей, культурной идентичности и социального опыта. В исследовании рассмотрены мотивационные потребности, эмоциональное состояние, социальная среда, традиционные ценности и процессы творческой самореализации. Результаты показывают, что этносport является эффективным психолого-педагогическим средством развития психологических качеств, креативного мышления и социальной активности молодежи.

Ключевые слова: этносport, мотивация, творческая активность,

психологические факторы, национальные ценности, развитие личности, креативность.

Abstract This article provides a scientific and theoretical analysis of psychological factors influencing the formation of motivation and creative activity of individuals within the ethnosport environment. Ethnosport is substantiated as an important factor that strengthens intrinsic motivation through the transmission of national values, cultural identity, and social experience. The study examines motivational needs, emotional states, social environment, traditional values, and processes of creative self-expression. The results demonstrate that ethnosport serves as an effective psychological and pedagogical tool for enhancing psychological development, creative thinking, and social activity among youth.

Keywords: ethnosport, motivation, creative activity, psychological factors, national values, personal development, creativity.

KIRISH

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti sharoitida yosh avlodning jismoniy, ma'naviy va psixologik jihatdan barkamol rivojlanishini ta'minlash dolzarb ilmiy va ijtimoiy masalalardan biriga aylanib bormoqda. Globallashuv jarayonlari, axborot oqimining keskin ortishi hamda turmush tarzining o'zgarishi yoshlarning qadriyatlar tizimi, motivatsion yo'nalishi va ijtimoiy faolligiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu tufayli shaxsning ichki motivatsiyasini mustahkamlovchi, milliy o'zlikni anglashni rivojlantiruvchi hamda ijodiy salohiyatini qo'llab-quvvatlovchi pedagogik-psixologik muhitlarni ilmiy asosda o'rganish zarurati ortib bormoqda.

Bugungi kunda milliy sport turlarini saqlash va rivojlantirish masalasi faqat madaniy merosni asrash bilan cheklanmay, balki yoshlarning shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiylashuvi va psixologik barqarorligini ta'minlashning muhim vositasi sifatida qaralmoqda. Ayniqsa, etnosport faoliyati milliy an'analar, urf-odatlar va tarixiy tajribani o'zida mujassam etgan holda shaxs rivojiga kompleks ta'sir ko'rsatadi. Etnosport nafaqat jismoniy tayyorgarlikni shakllantiradi, balki emotsional holatni barqarorlashtirish, ijtimoiy identifikatsiyani kuchaytirish va ijobiy motivatsion muhit yaratishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Etnosport - bu xalqning tarixiy-madaniy tajribasi asosida shakllangan jismoniy faoliyat tizimi bo'lib, unda sport, tarbiya va madaniyat elementlari o'zaro integratsiyalashgan holda namoyon bo'ladi. Bu faoliyat turi insonning biologik, psixologik va ijtimoiy ehtiyojlarini uyg'un ravishda qondirish imkonini beradi. Etnosport muhitida ishtirok etish jarayoni shaxsda o'zlikni anglash, ijtimoiy tegishlilik hissi, jamoaviylik va mas'uliyat tuyg'ularini shakllantiradi, bu esa ichki motivatsiyaning barqarorlashuviga xizmat qiladi.

Psixologik nuqtai nazardan motivatsiya shaxs faoliyatini harakatga keltiruvchi ichki va tashqi omillar tizimi sifatida qaraladi. Zamonaviy motivatsiya nazariyalari inson faoliyatida ichki qiziqish, mustaqillik hissi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash muhim rol o'ynaydi. Etnosport faoliyati aynan shu omillarni tabiiy ravishda uyg'unlashtirishi bilan

ajralib turadi. Milliy sport o‘yinlarida mavjud bo‘lgan musobaqaviylik, an’anaviy marosim elementlari va jamoaviy hamkorlik shaxsning emotsional faolligini oshirib, ijodiy fikrlashni rag‘batlantiradi.

Ijodiy faollik esa zamonaviy ta‘lim va tarbiya tizimida shaxs rivojining muhim ko‘rsatkichlaridan biri sifatida e‘tirof etiladi. Kreativlik insonning yangi g‘oyalar yaratish, vaziyatlarga moslashish va muammolarni noan’anaviy yechish qobiliyatini ifodalaydi. Etnosport muhitida qat’iy standartlarning nisbatan kamligi, harakatlarning improvizatsion xarakteri hamda milliy o‘yinlarning erkin tabiati ijodiy o‘zini namoyon qilish uchun qulay psixologik sharoit yaratadi.

Shu bilan birga, zamonaviy sport psixologiyasi tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, faoliyatning madaniy mazmun bilan boyitilishi shaxsning motivatsion barqarorligini oshiradi hamda uzoq muddatli ishtirokni ta‘minlab beradi.

Etnosport faoliyatida milliy ramzlar, an’anaviy qadriyatlar va tarixiy tajribaning mavjudligi shaxsda ma‘naviy qoniqish hissini yuzaga keltirib, faoliyatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi. Natijada tashqi rag‘batlardan ko‘ra ichki motivatsiya ustunlik kasb etadi.

Bundan tashqari, etnosport muhiti ijtimoiy-psixologik adaptatsiya jarayoniga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Jamoaviy o‘yinlar, hamkorlikka asoslangan harakatlar va an’anaviy musobaqa shakllari kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirib, shaxsning ijtimoiy moslashuv darajasini oshiradi. Bu jarayon ayniqsa yoshlar orasida ijtimoiy faollikni kuchaytirish, liderlik sifatlarini shakllantirish hamda o‘ziga bo‘lgan ishonchni mustahkamlashda muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Etnosportning yana bir muhim jihati - uning tarbiyaviy va aksiologik (qadriyatga yo‘naltirilgan) xarakterga ega ekanligidir. Milliy sport o‘yinlari orqali avloddan avlodga o‘tib kelayotgan axloqiy me‘yorlar, hurmat, hamjihatlik, jasorat va mas‘uliyat kabi ijtimoiy qadriyatlar tabiiy ravishda shakllanadi. Bu esa shaxsning nafaqat jismoniy, balki ma‘naviy-psixologik kamolotiga ham xizmat qiladi.

Shuningdek, etnosport faoliyatining motivatsion va kreativ rivojlanishga ta‘sir mexanizmlari yetarli darajada kompleks ilmiy tadqiq etilmaganligi mazkur mavzuning dolzarb ekanligini ko‘rsatadi. Ayniqsa, etnosportni psixologik rivojlantiruvchi muhit sifatida o‘rganish, uning shaxs motivatsiyasi va ijodiy faolligiga ta‘sir etuvchi omillarini aniqlash zamonaviy pedagogika, sport psixologiyasi va ijtimoiy psixologiya oldida turgan muhim ilmiy vazifalardan biridir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI

Motivatsiya va ijodiy faollik muammosi pedagogika, psixologiya hamda sport faoliyati nazariyasida keng o‘rganilgan ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Shaxs faoliyatining ichki mexanizmlarini tushuntirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlar motivatsiyani inson xulq-atvori va faoliyatini boshqaruvchi asosiy psixologik omil hisoblanadi. Klassik psixologik yondashuvlarda motivatsiya tashqi rag‘batlar bilan bog‘liq holda izohlangan bo‘lsa, zamonaviy ilmiy qarashlar ichki motivatsiyaning ustuvor

ahamiyatga ega ekanligini asoslab bermoqda.

Motivatsiya nazariyalarining shakllanishida inson ehtiyojlari konsepsiyasi muhim metodologik asos hisoblanadi. A. Maslou tomonidan ishlab chiqilgan ehtiyojlar ierarxiyasi nazariyasiga ko‘ra, inson faoliyati fiziologik ehtiyojlardan tortib o‘zini o‘zi ro‘yobga chiqarish ehtiyojigacha bo‘lgan bosqichlar orqali rivojlanadi. Olimning fikricha, shaxs o‘z imkoniyatlarini namoyon eta oladigan muhitda yuqori darajadagi motivatsiya yuzaga keladi[4]. Ushbu yondashuv etnosport faoliyatining mohiyatini tushuntirishda muhim ahamiyatga ega bo‘lib, milliy sport o‘yinlari shaxsning ijtimoiy tegishlilik va o‘zini namoyon qilish ehtiyojlarini qondirish imkonini beradi.

Gumanistik psixologiya vakillari K. Rogers va A. Maslou inson rivojini erkinlik, o‘zini anglash va shaxsiy tajriba orqali izohlab, ijodiy faollikni shaxsning tabiiy rivojlanish natijasi sifatida baholaganlar. Ularning fikriga ko‘ra, qo‘llab-quvvatlovchi ijtimoiy muhit mavjud bo‘lgan sharoitda insonning kreativ salohiyati faol namoyon bo‘ladi[4]. Etnosport muhiti aynan shunday psixologik xavfsizlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash muhitini yaratishi bilan ajralib turadi.

Motivatsiyani tushuntirishda E. Deci va R. Ryan tomonidan ishlab chiqilgan o‘zini o‘zi aniqlash nazariyasi (Self-Determination Theory) alohida ilmiy ahamiyat kasb etadi[2]. Ushbu nazariyaga ko‘ra, inson faoliyatida avtonomiya, kompetentlik va ijtimoiy bog‘liqlik ehtiyojlari qondirilganda ichki motivatsiya shakllanadi. Etnosport mashg‘ulotlarida ishtirok etish jarayonida shaxs mustaqil harakat qiladi, jamoa bilan hamkorlik qiladi hamda o‘z jismoniy imkoniyatlarini sinab ko‘rish orqali kompetentlik hissini boshdan kechiradi. Bu esa motivatsiyaning barqaror shakllanishiga olib keladi.

Ijtimoiy-madaniy yondashuv asoschisi L. S. Vygotskiy shaxs rivojini ijtimoiy tajriba va madaniy faoliyat bilan bog‘liq holda tushuntiradi. Uning nazariyasiga ko‘ra, inson tafakkuri madaniy vositalar orqali rivojlanadi. Milliy sport o‘yinlari va etnosport faoliyati aynan madaniy tajribani faol harakat orqali o‘zlashtirish imkonini beruvchi muhit hisoblanadi[7]. Shu sababli etnosport shaxsning ijtimoiy identifikatsiyasi va psixologik rivojlanishida muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Ijtimoiy o‘rganish nazariyasi muallifi A. Bandura esa inson xulqi kuzatish, taqlid va ijtimoiy tajriba orqali shakllanishini ta’kidlaydi. Etnosport faoliyatida tajribali ishtirokchilar va murabbiylarning namunasi yoshlar motivatsiyasini oshiruvchi muhim psixologik mexanizm sifatida xizmat qiladi[1]. Musobaqaviylik va jamoaviy hamkorlik jarayoni esa o‘ziga ishonch va o‘z-o‘zini samarali baholashni rivojlantiradi.

Tadqiqot jarayonida kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi hamda nazariy va empirik usullar integratsiyasi asosida ilmiy izlanish olib borishga erishildi. Tadqiqot obyekti sifatida etnosport mashg‘ulotlarida ishtirok etuvchi yoshlar faoliyati tanlandi, predmet esa etnosport muhitida motivatsiya va ijodiy faollikka ta’sir etuvchi psixologik omillar tizimidan iborat deb belgilandi.

Ilmiy tadqiqot davomida nazariy tahlil metodi orqali pedagogik va psixologik adabiyotlar o‘rganildi, kuzatish metodi yordamida ishtirokchilarning emotsional holati va

faol ishtirok darajasi tahlil qilindi. So‘rovnoma usuli orqali motivatsion yo‘nalishlar va kreativ faollik ko‘rsatkichlari aniqlanib, qiyosiy tahlil asosida etnosport hamda an‘anaviy sport faoliyatining psixologik ta‘siri solishtirildi. Olingan empirik ma‘lumotlar statistik tahlil usullari yordamida umumlashtirildi va ilmiy interpretatsiya qilindi.

Tadqiqot natijasida etnosport muhiti shaxs motivatsiyasini kuchaytiruvchi, ijodiy faollikni rag‘batlantiruvchi hamda ijtimoiy-psixologik rivojlanishni qo‘llab-quvvatlovchi integrativ pedagogik-psixologik tizim sifatida ilmiy jihatdan asoslandi. Shuningdek, etnosport faoliyati orqali ichki motivatsiyaning shakllanishi va kreativ tafakkurning rivojlanishi o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik aniqlashtirildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tadqiqot jarayonida etnosport muhitida ishtirok etuvchi yoshlarning motivatsiyasi hamda ijodiy faolligiga ta‘sir qiluvchi psixologik omillar kompleks yondashuv asosida tahlil qilindi. Olingan natijalar etnosport faoliyati nafaqat jismoniy rivojlanish vositasi, balki shaxsning psixologik, ijtimoiy va kreativ salohiyatini shakllantiruvchi integrativ pedagogik-psixologik muhit ekanligini ko‘rsatdi. Kuzatuv va tahlillar shuni tasdiqladiki, etnosport jarayonida shakllanadigan faoliyat muhiti yoshlarning ichki ehtiyojlari, qadriyatlari va shaxsiy rivojlanish motivlari bilan uzviy bog‘langan bo‘lib, bu holat motivatsion jarayonlarning tabiiy ravishda faollashuviga olib keladi.

Tadqiqot natijalari etnosport mashg‘ulotlarida motivatsiya shakllanishida ichki motivlarning ustunligini namoyon etdi. Ishtirokchilarda milliy qadriyatlarga hurmat, tarixiy an‘analarga qiziqish, jamoaga tegishlilik hissi hamda o‘zlikni anglash jarayonining kuchayishi faol qatnashishning asosiy psixologik omili sifatida namoyon bo‘ldi. Bu holat motivatsiyaning tashqi mukofot yoki nazorat omillaridan ko‘ra shaxsning ichki qiziqishi va identifikatsion jarayonlariga ko‘proq bog‘liqligini ko‘rsatadi. Ayniqsa, milliy sport o‘yinlarida mavjud ramziy va madaniy elementlar yoshlarning faoliyatga emotsional jalb etilish darajasini oshirib, barqaror motivatsion holatni shakllantirishi kuzatildi.

Tahlillar davomida etnosport muhiti motivatsiyani kuchaytiruvchi bir qator psixologik omillarni o‘zida mujassamlashtirishi aniqlandi. Jumladan, milliy-madaniy identifikatsiya hissining shakllanishi shaxsda o‘z tarixiy ildizlariga nisbatan ijobiy munosabatni rivojlantirib, faoliyatga ma‘naviy mazmun bag‘ishlaydi. Jamoaviylik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash muhiti esa ijtimoiy moslashuvni kuchaytirib, o‘zaro ishonch va hamkorlikni rivojlantiradi. Musobaqaviylik elementi shaxsda muvaffaqiyatga erishish ehtiyojini rag‘batlantirsa, ijobiy emotsional tajriba faoliyatdan qoniqish hissini kuchaytiradi. Shu bilan birga, an‘anaviy qadriyatlar bilan psixologik uyg‘unlik shaxsning ichki dunyosi va faoliyat mazmuni o‘rtasida muvozanat hosil qilib, motivatsiyaning barqarorligini ta‘minlaydi.

Tadqiqot natijalari orqali etnosport faoliyati ijodiy faollik rivojlanishiga ham sezilarli ta‘sir ko‘rsatishini aniqlab olindi. Ishtirokchilar sport jarayonida harakat strategiyalarini mustaqil tanlash, o‘zgaruvchan vaziyatlarga moslashish hamda noodatiy yechimlar ishlab chiqish orqali kreativ fikrlashni rivojlantiradi. Milliy o‘yinlarning qat‘iy reglamentga

kamroq bog‘langanligi, harakatlarning improvizatsion xarakterga egaligi va individual uslubni namoyon qilish imkoniyati ijodiy o‘zini ifodalash uchun qulay psixologik sharoit yaratadi. Bu jarayon shaxsning tashabbuskorligi, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati hamda innovatsion fikrlashini kuchaytiradi.

Olingan natijalar zamonaviy psixologik nazariyalar bilan solishtirilganda, etnosport muhiti o‘z-o‘zini aniqlash nazariyasida ta’kidlangan avtonomlik, kompetentlik va ijtimoiy bog‘liqlik ehtiyojlarini tabiiy ravishda qondirishi bilan ajralib turishi aniqlandi. Ishtirokchilarning mustaqil harakat qilish imkoniyati avtonomlik hissini kuchaytirs, sport jarayonidagi muvaffaqiyat tajribasi kompetentlik hissini shakllantiradi, jamoaviy faoliyat esa ijtimoiy bog‘liqlik ehtiyojini qondiradi. Ushbu uch omilning uyg‘unligi ichki motivatsiyaning mustahkamlanishiga hamda faoliyatga barqaror qiziqishning shakllanishiga olib keladi.

Shuningdek, etnosport faoliyatining emotsional-psixologik barqarorlikka ijobiy ta’siri ham kuzatildi. Mashg‘ulotlar davomida yuzaga keladigan ijobiy emotsiyalar, muvaffaqiyat hissi va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash stress darajasining pasayishiga, o‘ziga ishonchning ortishiga hamda psixologik farovonlikning mustahkamlanishiga xizmat qilishi aniqlandi. Mazkur holat ijodiy faollikning oshishi bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, emotsional qulay muhit kreativ fikrlash jarayonlarini faollashtirishi ilmiy jihatdan tasdiqlandi.

Tadqiqot natijalari etnosport muhitida shaxs rivojiga ta’sir etuvchi psixologik mexanizmlar kompleks xarakterga ega ekanligini ko‘rsatdi. Shaxsiy tajriba orqali o‘rganish jarayoni, emotsional motivatsiyaning ustuvorligi, madaniy identifikatsiya asosida ichki rag‘batning kuchayishi, jamoaviy o‘zaro ta’sir va harakat erkinligi kabi omillar motivatsiya hamda ijodiy faollikning parallel rivojlanishini ta’minlaydi. Shu jihatdan etnosportni ta’lim va tarbiya tizimiga integratsiya qilish yoshlarning jismoniy faolligi bilan bir qatorda ularning psixologik motivatsiyasi, kreativ salohiyati va ijtimoiy moslashuvchanligini rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Tadqiqot natijalari etnosport faoliyati shaxsning motivatsion sohasi va ijodiy rivojlanishi o‘rtasida uzviy bog‘liqlik mavjudligini ilmiy jihatdan asoslab berib, uning yoshlar tarbiyasidagi nazariy va amaliy ahamiyatini tasdiqladi.

XULOSA

Ushbu tadqiqot natijalariga ko‘ra, etnosport muhitida yoshlarning motivatsiyasi va ijodiy faolligi bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, ular psixologik, ijtimoiy va madaniy omillar orqali shakllanadi. Tadqiqot jarayonida aniqlanishicha, etnosport faoliyati nafaqat jismoniy rivojlanish vositasi sifatida, balki shaxsning ichki motivatsiyasini mustahkamlovchi, ijodiy salohiyatini rivojlantiruvchi va ijtimoiy identifikatsiya jarayonini qo‘llab-quvvatlovchi samarali pedagogik-psixologik muhit sifatida namoyon bo‘ladi.

Etnosport mashg‘ulotlarida motivatsiyaning shakllanishi asosan ichki motivlarga bog‘liq bo‘lib, milliy qadriyatlarga hurmat, an’anaviy sport turlariga qiziqish, shaxsiy tajriba va jamoaviy qo‘llab-quvvatlash hissi faoliyatga qiziqishni kuchaytiradi. Shu bilan

birga, ijodiy faollik etnosport jarayonida harakat strategiyalarini mustaqil tanlash, vaziyatga moslashish, noodatiy yechimlar ishlab chiqish orqali rivojlanadi, bu esa kreativ fikrlash va innovatsion yondashuvlarni rag‘batlantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, etnosport muhitini ta’lim va tarbiya jarayoniga integratsiya qilish yoshlarning jismoniy, psixologik va ijodiy rivojlanishini kompleks tarzda qo‘llab-quvvatlash imkonini beradi. Shaxsiy tajriba orqali o‘rganish, emotsional motivatsiyaning ustuvorligi, madaniy identifikatsiya, jamoaviy o‘zaro ta’sir hamda harakat erkinligi kabi omillar yoshlarning ichki rag‘batini kuchaytirib, ijodiy va motivatsion salohiyatini barqaror rivojlantiradi.

Etnosport faoliyatiga pedagogik-psixologik rivojlanishning innovatsion yo‘nalishlaridan biri sifatida qarash mumkin.

Etnosport faoliyati yoshlarning shaxsiy rivojlanishini, kreativ tafakkurini, ijtimoiy faolligini va milliy qadriyatlarga hurmatini bir vaqtda shakllantiruvchi psixologik va pedagogik vosita sifatida ilmiy jihatdan tasdiqlanadi. Tadqiqotning natijalari zamonaviy ta’lim va sport psixologiyasi amaliyotida etnosport faoliyatini samarali integratsiya qilish uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Bandura A. Social Learning Theory. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977. – P. 247.
2. Deci E.L., Ryan R.M. Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior. – New York: Plenum Press, 1985. – P. 456.
3. Hofstede G. Cultures and Organizations: Software of the Mind. – London: McGraw-Hill, 1991. – P.320.
4. Maslow A.H. Motivation and Personality. – New York: Harper & Row, 1970. – P. 402.
5. Shvetsova T.Yu. Pedagogical Psychology of Physical Education. – St. Petersburg: Piter, 2015. – P. 214.
6. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge: Harvard University Press, 1978. – P. 159.
7. Wierzbicka A. Understanding Cultures through their Key Words. – New York: Oxford University Press, 1997. – P.272.
8. Xodjayev B.X. Pedagogik aksiologiya. – T.: “Fan va texnologiya”, 2012. – B.168.
9. Мудрик А.В. Социализация человека: учеб. пособие для студентов высш. учеб. зав. / А.В.Мудрик – 2-е издание., испр. и доп. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – С.304.
10. Трушкин В.П., Коробейников А.И. Психология спорта: учеб. пособие. – М.: Питер, 2010. – С. 384.